

Laat één organisatie kindermishandeling aanpakken

De 'intergenerationele' cirkel van geweld is het grote probleem bij kindermishandeling, betogen vijf deskundigen.

Elke week sterft in Nederland een kind door kindermishandeling en een volwassene door partnergeweld. In Nederland sterven twee keer zoveel kinderen door mishandeling thuis als in Groot-Brittannië. Ernstig huiselijk geweld neemt, ondanks alle inspanningen van hulpverleners en vele miljoenen euro's niet af, zo bleek in juni 2014 uit een rapport van het Verwey-Jonker instituut over huiselijk geweld. De conclusies van dit rapport zijn schrijnend: om de intergenerationele cirkel van geweld daadwerkelijk te doorbreken moet veiligheid voorop staan en de hulpverlening gericht zijn op de ernstige problematiek van alle gezinsleden. Dat is nu niet het geval. De diagnostiek van ernst en aard van het geweld en de gevolgen van het geweld op de verschillende gezinsleden moet veel beter.

Kortgeleden werden we opgeschrikt door de schokkende conclusies van het Inspectierapport in de zaak van de Groningse Daniëlla, die om het leven kwam door geweld in het gezin. Dit rapport past in een trieste reeks die in 2001 begon met het rapport over de dood van Rowena Rijkers, het meisje van Nulde. De 4-jarige Rowena was door stelselmatig uitgeoefend fors geweld gedood door haar stiefvader. Het gezin Rijkers was bekend bij de hulpverlening, waaronder Bureau Jeugdzorg.

Na Rowena volgden meer calamiteitenonderzoeken: Savanna, het Maasmeisje, de door vader gestichte brand in Roermond waarbij 5 kinderen omkwamen, Ruben en Julian, etc. Zonder uitzondering wijten alle Inspectierapporten de dode kinderen aan de gebrekkige samenwerking tussen hulpverleningsinstanties, het niet delen van informatie en het ontbreken van één regisseur, die verantwoordelijk is voor de veiligheid van de kinderen. Maar falende werkprocessen zijn niet het hoofdprobleem.

We stellen hier graag vast dat de wetenschappelijke kennis over huiselijk geweld in de afgelopen 20 jaar enorm is toegenomen. We weten bijvoorbeeld dat er verschillende typen huiselijk geweld zijn, waarvan slaan de meest zichtbare is, maar niet de meest frequent voorkomende. Intimidatie, economische uitbuiting, isolatie; het zijn vormen van mishandeling die er ook onder vallen, maar lastiger te herkennen zijn. Door het ontbreken van kennis worden veel risicosignalen niet gezien. Het rapport over Daniëlla maakt duidelijk dat de verantwoordelijke en bevoegde instanties niet wisten hoe met het patroon van zorgmijden door Daniëlla's moeder om te gaan. Ze lieten de zaak daarom rusten als moeder geen hulp wilde aanvragen.

Men deed geen onderzoek naar de interacties

tussen moeder, haar partner(s) en de kinderen. Bij de komst van een nieuwe partner in een gezin, moet opnieuw gevaar worden ingeschat, het veiligheidsplan aangepast en opnieuw een gestructureerde risicotaxatie uitgevoerd worden om te checken of het risiconiveau hierdoor verandert. In de casus Daniëlla lijken in de loop van het hulpverleningsproces überhaupt geen systematische taxaties te zijn verricht; de signalen van onveiligheid voor de kinderen werden stelselmatig genegeerd. Dat gold voor de professionals die als hulpverlener in het gezin betrokken waren, zoals de jeugd-GGZ en de gespecialiseerde gezinszorg, maar het gold ook voor de twee instanties die in Nederland expliciet met de bescherming van kinderen zijn belast: het AMK en de Raad voor de Kinderbescherming. Als je het rapport leest, bekruip je het gevoel dat alle professionals van de 27 hulpverleningsinstellingen die sinds 2002 bij dit gezin betrokken zijn geweest in een 'conspiracy of silence' verkeerden.

De casus-Daniëlla markeert een waterscheiding. De aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld in Nederland heeft gefaald en zal blijven falen zonder fundamentele wijzigingen. Vanaf het eerste moment van melding dient forensische expertise ingezet te kunnen worden om feitenonderzoek te doen, gezinsleden apart te horen, medisch-forensisch onderzoek te verrichten. Daarna wordt onderzocht wat noodzakelijk is om de veiligheid te verbeteren. Zorg en justitie dienen hierbij samen op te trekken. Om zicht te krijgen op het gevaar is het noodzakelijk om de benodigde informatie te delen. Recent is door de Taskforce Kindermishandeling vastgesteld dat het onvolledig delen van informatie bij (vermoedens van) kindermishandeling een groot struikelblok vormt om de veiligheid van kinderen te kunnen garanderen.

Het per 1 januari 2015 ingestelde Veilig Thuis dat onder de regie van de gemeente valt, kan deze fundamentele problemen niet oplossen, zonder voldoende forensische expertise, zonder verbetering van de informatiedeling, en zonder resultaatverantwoordelijkheid bij de regie op de veiligheid en aansturing van de juiste hulp. Veilige Haven maakt zich sterk voor de oprichting van multidisciplinaire centra voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Alleen als er één organisatie is die integraal verantwoordelijk wordt gemaakt voor de veiligheid van kinderen en volwassenen, en die daarvoor de juiste expertise in huis heeft, zal vooruitgang geboekt worden. Pas dan kan de intergenerationele cirkel van geweld doorbroken worden.

Door het ontbreken van kennis worden veel signalen en risico's helemaal niet gezien

Corine de Ruiter, Jolanda van Boven, Sander van Arum, Peter Gunst, Ferko Öry. Mede namens de andere leden van Veilige Haven, een organisatie die gelooft dat de zorg voor mensen die te maken hebben met geweld in relaties beter kan en beter moet.